

Till SOCIALDEPARTEMENTET

ANDTS- strategi 2021-2025 med fokus på tobaks- och nikotinprodukter

Riksförbundet VISIR (Vi Som Inte Röker) anser att ANDTS-strategi 2021-2025 är ett avgörande verktyg för sammanhållna och kunskapsbaserade insatser. Vi från civilsamhället ser fram emot en förnyad ANDTS-strategi. Vår förhoppning är att få ett tydligt politiskt ledarskap och en tydlig strategi. VISIR stödjer att tobaksbegreppet utvidgas till att omfatta både tobaks- och nikotinprodukter.

Sverige ratificerade år 2005 WHO:s tobakskonvention, FCTC, och har därmed förbundit sig att:

- o skydda barn och unga från nya tobaks- och nikotinprodukter
- o erbjuda evidensbaserat och tillgängligt stöd för personer med nikotinberoende
- o inte låta tobaksindustrin ha något inflytande över frågor som rör folkhälsan

Tobakspolitik ska präglas av ett målmedvetet och kunskapsbaserat preventivt arbete och nyrekrytering ska bland annat hållas tillbaka genom information, punktskatter och förbud mot tobaksreklam, även i sociala medier.

Nikotinets beroendeframkallande och giftiga egenskaper är kända sedan länge. Nikotinet har negativa effekter på bland annat hjärta och kärl. De flesta vet att rökning är farligt men en del inser inte hur beroendeframkallande nikotinet är, och vilka långsiktiga hälsokonsekvenser denna substans kan ha. Ungdomar, vars hjärnor fortfarande utvecklas, är särskilt känsliga för nikotinets effekter, och användningen hotar både deras hälsa, studieresultat och framtidsutsikter. Nikotin är en psykoaktiv drog som i tobaksform årligen beräknas orsaka 14 000 dödsfall, motsvarande vart 7:e dödsfall i Sverige och till en kostnad av mellan 40 och 75 miljarder kronor per år.

År 2015 hade 216 av landets kommuner infört rökfri arbetstid. I dessa kommuner har lärare och skolpersonal rökfri arbetstid men inte elever. VISIR anser att det är hög tid att införa en lag för tobak- och nikotinfri skoltid. En skola där elever och lärare använder tobaks- och nikotinprodukter under skoltiden blir en riskmiljö, där bruk av tobaks- och nikotinprodukter normaliseras och sprids. Det är av stor vikt att skydda barn och unga mot eget och andras skadliga bruk av tobak och nikotinprodukter. I tobaksförebyggande syfte ska evidensbaserade program och metoder utvecklas och arbetet ska ges hög prioritet. Tobak är en inkörsport till andra former av beroende och missbruk.

Det krävs ett kontinuerligt och kunskapsbaserat arbete för att dämpa problembördan. Det är viktigt att förebygga framtida beroende hos barn och unga, särskilt i riskzonen. Det är en investering både för den enskilde individen och för samhället.

VISIR anser att åldersgränsen för tobaksförsäljning ska höjas till 20 år. Detta för att minska bruket av regelbundet och dagligt bruk av tobaks- och nikotinprodukter av unga mellan 18 och 20 år. I strategin står det att insatser för att skydda barn och unga mot eget och andras skadliga bruk utgör grunden för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet.

Riksförbundet VISIR kräver följande lagar för att skydda barn och unga från tobaks- och nikotinprodukter:

- o Punktskatter på alla tobaks- och nikotinprodukter

- o Lagstadgad tobaks- och nikotinfri skoltid
- o Höjd åldersgränsen till 20 år vid försäljning av tobak och nikotinprodukter
- o Förbud mot tobaksreklam, även i sociala medier och i form av varumärks exponering på tobakspaket.

Riksförbundet VISIR föreslår vidare följande insatser för att skydda barn och unga från tobaks- och nikotinprodukter:

- o Kunskapsbaserad information om tobak och nikotinprodukter
- o Utvecklade evidensbaserade metoder och program för barn och unga i riskzon

VISIR blickar framåt kring de utmaningar och möjligheter som ANDTS-strategin 2021-2025 kan ge.

Riksförbundet VISIRs styrelseledamöter tillstyrker yttrandet. Detta beslut har hanterats digitalt och är därför inte undertecknat.

Stockholm 2021-06-03

Agneta Alderstig
Förbundsordförande Riksförbundet VISIR
Hälsans Hus, Fjällgatan 23 B, 116 28 Stockholm
E-post: visir@telia.com, tfn 08-591 282 11